

در علم شیخ بزرگوار امام صادق علیه السلام

المنطق

اصول تقسیم

جلسه ۶۰

استاد فرخی

اصل اول: داشتن ثمره

باید بر تقسیم مثره ای مترتب باشد، بدین صورت که اقسام بوجود آمده از جهت احکام و آثار مورد نظر در مقام تقسیم گوناگون باشند، و بر هر قسمی حکم خاصی مترتب شود، و در غیر این صورت تقسیم بجا و نیکو نخواهد بود.

مثلا: اگر نحوی فعل را به مفتوح و مضموم و مکسور العین تقسیم کند، این تقسیمش بلا ثمر خواهد بود، زیرا غرض نحویون به آخر کلمه یعنی لام الفعل تعلق گرفته است.

اصل دوم: تباین اقسام

تقسیم، در صورتی صحیح است که اقسام مابین با یکدیگر باشند و با هم تداخل نکنند، پس نباید قسمی را تقسیم آن و یا قسمی را تقسیم آن قرار داد؛ و نیز نمی توان شی را به خودش و غیر خودش تقسیم کرد.

اصل سوم: وحدت ملاک

باید در هر تقسیم یک ملاک لحاظ شود و تقسیم بر پایه ی واحدی بنیان شود، باید مجموع اقسام با مقسم مساوی باشد، بدین نحو که جامع افراد مقسم باشد و غیر آن را شامل نشود.

اصل چهارم: جامعیت و مانعیت

تقسیم باید جامع و مانع باشد، یعنی جامع همه اقسام این مقسم بوده و هم چنین مانع از داخل شدن قسمی باشد که غیر از اقسام این مقسم است.